

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «ВІННИЦЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Циклова комісія правових та психологічних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
ВСП ВОКЕП ЗУНУ

Лілія ЗАБРОДНА

«31» серпня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РИТОРИКА»**

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: освітньо-професійна програма «Психологія»

Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	СРС	Разом	Форма контролю
денна	IV	VIII	22	22	76	120	Іспит

2023 - 2024 навчальний рік

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Психологія» підготовки фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 053 Психологія галузі знань 051 Соціальні та поведінкові науки

Розробник: Лілія ЗАБРОДІНА, викладач циклової комісії загальноосвітніх, суспільно-гуманітарних та інформаційних дисциплін

Робочу програму затверджено на засіданні циклової комісії правових та психологічних дисциплін, протоколом №1 від 31 серпня 2023 року

Голова циклової комісії Тетяна ВДОВИЧЕНКО

Схвалено методичною радою ВСП ВФКЕП ЗУНУ, протоколом № 1 від 31 серпня 2023 року

Голова методичної ради ВСП ВФКЕП ЗУНУ Лілія ЗАБРОДІНА

№	П.п. №	Відомості	Відомості	Відомості	Відомості	Відомості	Відомості
1	100	1	1	1	1	1	1

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РИТОРИКА»

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Риторика»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів ECTS - 4	05 Соціальні та поведінкові дисципліни	Вибіркова дисципліна	
Змістових модулів: VIII семестр – 2	Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		4-й	
		Семестр	
		VIII	
		Лекційні заняття	
		22 год	
		Практичні заняття	
		22 год	
		Самостійна робота	
		76	
Загальна кількість годин – 120		Вид контролю:	іспит

1. ВСТУП

В сучасних умовах культуротворення майстерність спілкування є нагальною потребою при встановленні ділових контактів, управлінських технологій, професійному спілкуванні, соціальній роботі тощо. Відомий мудрий вислів Ф.Прокоповича у книзі «Про риторичне мистецтво» відносно суспільної користі красномовства: «Дар переконливої мови є той самий, і дар лікування, бо лікування допомагає тілові, а переконлива мова лікує душі, в нещасті є захистом, у щасті – найбільшою прикрасою».

На основі риторичної традиції виформувався ідеоломовленневий цикл як системність мислено-мовленневої діяльності. Завдяки риторичі, виокремлюється певний тип мовомислення, який називають ораторським. Риторика постає як наука про умови і форми ефективної комунікації. На думку Г.Сагач, риторика – це «наука про закони управління мислено-мовленневою діяльністю, тобто про закони, які визначають ефективність цієї діяльності».

Головною умовою ефективності сучасної комунікації у сфері соціального управління та соціальної роботи є усвідомлення можливості реалізації цілей соціальної взаємодії шляхом правильної організації її проведення та створення атмосфери взаєморозуміння, довіри і співробітництва.

Мета вивчення дисципліни

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке та ґрунтовне засвоєння майбутніми фахівцями основ ораторської майстерності. В основі комунікативної взаємодії – володіння мовою. З цих позицій риторика представляє собою ефективну форму мовного впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей у комплексі професійної майстерності майбутнього фахівця.

Структура курсу „Риторика” передбачає логічне та послідовне розкриття основних проблем, таких, як: місце риторичі у комунікативній взаємодії, форми мовленнєвого впливу, правила побудови промови, види ораторських промов, світові нариси з історії красномовства, рівні сучасного спілкування, сучасне красномовство тощо.

Вивчення курсу „Риторика” передбачає цілеспрямовану роботу над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

Мета курсу – сприяти засвоєнню студентами цілісної риторичної парадигми культури як системи внутрішньо взаємопов’язаних і взаємозумовлених теоретичних, методологічних і практичних компонентів.

Завдання вивчення дисципліни

Основними *завданнями* даного курсу є підвищення рівня мовленнєвої і комунікативної майстерності майбутнього фахівця, застосування практичних прийомів ораторського впливу на аудиторію, при роботі з клієнтом, в управлінській діяльності тощо. До завдань курсу слід також віднести:

- теоретичне засвоєння основних комунікативних стратегій як мовного оформлення парадигмальних “жанрів свідомості”;
- створення цілісної уяви щодо історичних і соціокультурних передумов виникнення «риторичної ментальності» в європейській культурі;
- розкриття змісту проблеми формування мовної діяльності та її

закономірностей;

- практичне оволодіння основами побудови мови відповідно до певного комунікативного задуму.

Як результат вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- основні питання історії риторики;
- основні категорії, розділи і закони ораторського мистецтва;
- основні прийоми вдосконалення майстерності мовлення як засобу вирішення фахових ситуацій;

- специфіку ділового спілкування, особливості комунікативно-мовленнєвих ситуацій, характерних для професійної діяльності психологів;

- закономірності логіки мовлення;

- основні види ораторських промов;

- професійно значущі для психолога мовленнєві жанри;

- теорію техніки мовлення;

вміти:

- обирати тему промови, аналізувати її, збирати і систематизувати матеріал із цієї проблеми;

- вести розгорнутий монолог, ефективну бесіду з фахової проблематики;

- вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування;

- логічно правильно, точно, етично й емоційно виражати думки в словах, відповідно до змісту, умов комунікації та адресата;

- володіти полемічним мистецтвом (диспут, полеміка, дискусія);

- розробляти стратегію і тактику промови і аналізувати комунікативний процес спілкування з аудиторією.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Вступ. Теоретична риторика

1.1. Риторика як наука і навчальна дисципліна

Поняття риторики як соціального явища і окремого розділу науки риторики. Предмет, завдання курсу, міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни. Функції риторики. Основні поняття. Закони риторики.

1.2. Історія розвитку риторики

Історичні закономірності та суспільні потреби виникнення і розвитку ораторського мистецтва. Характеристика ораторського мистецтва стародавньої Греції та Риму. Риторика в епоху Середньовіччя, Відродження та періоду буржуазних революцій в Західній Європі та США. Красномовство у духовній культурі українського народу. Вітчизняне ораторське мистецтво: риторична спадщина від XI до XX століття.

2. Практична риторика

2.1. Види і жанри красномовства

Поняття про види і жанри ораторського мистецтва та їх класифікація. Характеристика академічного красномовства, його види та призначення. Суспільно-політичне красномовство як елітарний вид мовлення. Суспільно-побутове красномовство, сфера його призначення. Церковне красномовство. Судове (юридичне) красномовство. Класифікація публічних виступів за метою. Типи промов. Аналіз публічного виступу.

2.2. Риторика монологу. Публічний виступ

Послідовність дій оратора під час підготовки публічного виступу. Методика підготовки тексту промови. Стратегічний закон як оптимальна побудова програми виступу. Етапи риторичної діяльності. Логічні та емоційні засади промови.

2.3. Риторика діалогу. Еристика

Історія розвитку еристики. Поняття про суперечку. Види суперечок. Правила ведення суперечок. Помилки в тезах і аргументах.

2.4. Доказ у публічному виступі

Теза й аргумент – важливі складові доказу. Закони логіки в аргументації оратора. Логічні помилки. Спростування.

2.5. Взаємодія оратора і аудиторії

Поняття про риторичний ідеал. Загальні ознаки та вимоги до мовної культури оратора. Загальні вимоги до оратора. Функції оратора в аудиторії. Психологічні аспекти публічного мовлення. Характеристика аудиторії. Шляхи подолання опору аудиторії.

2.6. Культура мовлення оратора

Поняття та структура культури мови. Загальні ознаки мовної культури оратора. Мовна норма. Стиль мови: поняття і види. Поняття наочності промови. Образність мови: тропи, фігури, розмовна лексика, фразеологічні одиниці тощо.

2.7. Зовнішня культура оратора

Вихід до слухачів. Невербальні засоби спілкування, їх характеристика. Основні вимоги до візуальних засобів промовця. Виразальні засоби звукового мовлення.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИТОРИКА»

Тема		Обсяг годин			
№	назва	лекції	практичні заняття	сам. робота	разом
Змістовий модуль 1					
Вступ. Теоретична риторика		4	4	16	24
1.	Риторика як наука і навчальна дисципліна	2	2	8	12
2.	Риторика від давнини до сучасності	2	2	8	12
Змістовий модуль 2					
Практична риторика		18	18	60	96
3.	Види красномовства	2	2	10	14
4.	Риторика монологу. Публічний виступ	4	4	10	18
5.	Риторика діалогу. Еристика	2	2	8	12
6.	Доказ у публічному виступі	2	2	8	12
7.	Взаємодія оратора та аудиторії	2	2	8	12
8.	Культура мовлення оратора	4	4	8	16
9.	Зовнішня культура оратора	2	2	8	12
Всього годин		22	22	76	120

4. Тематика практичних занять

№	Тематика занять	Кількість годин
1	Риторика як наука і мистецтво	2
2	Історія розвитку риторики	2
3	Види красномовства	2
4	Жанри публічних виступів	2
5	Послідовність дій оратора під час підготовки публічного виступу. Методика підготовки тексту промови.	2
6	Логічні та емоційні засади промови.	2
7	Структура суперечки	2
8	Мистецтво суперечки	2
9	Культура ораторського мовлення	2
10	Стиль мови: поняття і види.	2
11	Зовнішній вигляд і поведінка оратора	2
Разом		22

5. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента передбачає цілеспрямоване формування мотивації учіння й позитивних установок на засвоєння матеріалу з урахуванням часу, форм і принципів організації СРС, виявлення готовності студентів до активної роботи; організація зворотного зв'язку з метою виявлення ступеня розуміння навчальної інформації, систематичне здійснення різних видів контролю на всіх етапах і формах роботи.

№	Тематика самостійної роботи	Кількість годин
1	Риторика як наука і навчальна дисципліна	8
2	Риторика від давнини до сучасності	8
3	Види красномовства	10
4	Риторика монологу. Публічний виступ	10
5	Риторика діалогу. Еристика	8
6	Доказ у публічному виступі	8
7	Взаємодія оратора та аудиторії	8
8	Культура мовлення оратора	8
9	Зовнішня культура оратора	8
Разом		76

6. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, виконання контрольних робіт.

7. Методи контролю

Технологія застосування різних методів контролю знань студентів з дисципліни передбачає проведення проміжних модульних контролів і підсумкового модулю студентів. В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- директорська контрольна робота;
- оцінювання виконання індивідуального завдання;
- іспит.

Підсумковий бал (за 100 - бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

8 семестр

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Сума
Теми 1- 4 (модульна контр. роб.)	Директорська контрольна робота	Сер. арифметичне по поточним оцінкам	Іспит	
20 %	20 %	20 %	40%	100 %
Тиждень (8)	Тиждень (10)	Тиждень (11)	Протягом сесії	

Шкала оцінювання (переведення)

За шкалою коледжу	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

8. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

- робочу програму навчальної дисципліни;
- навчальну програму дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- методичні матеріали до практичних занять;
- завдання для самостійної роботи студентів;
- тестові завдання до практичних занять;
- модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу;
- методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання рефератів, наукових робіт.

9. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

- Мультимедійний проектор;
- комп'ютер.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вандишев В.М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять : навч. посіб.– Київ : Кондор, 2003. – 264 с.
2. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика : навч. посіб.– Київ : Вища школа, 2003. – 311 с.
3. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / І.М. Плотницька, О.П. Левченко, З.Ф. Кудрявцева та ін.; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. – 2-ге вид., стер. – Київ : НАДУ, 2011. – 128 с.
4. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво : постановка голосу й мовлення : підручник для ВНЗ. – Київ : Правова єдність, Алерта, 2014. – 238 с.
5. Ораторське мистецтво : підручник / М.П. Требін, Г.П. Клімова, Н.П. Осипова та ін.; за ред. М.П. Требіна і Г.П. Клімової. – 2-ге вид. – Харків : Право, 2015. – 208 с.
6. Риторика загальна та судова / С.Д. Абрамович, В.В. Молдован, М.Ю. Чикарькова. – Київ : Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.

7. Сагач Г.М. Риторика. – Вид. 2-е, перероб. і доп. – Київ : Видавничий дім “ЮРЕ”, 2000. – 567 с.
8. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів, 1990.
9. Волкова Н.П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ : Либідь, 2001. – 431 с.
10. Давиденко В.В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста : навч. посіб. – Вінниця : О. Власюк, 2003. – 167 с.
11. Корнев М.Н., Коваленко Л.Б. Соціальна психологія. – Київ, 1995.
12. Кульч З. Риторичний словник. – Київ, 1997.
13. Молдаванов А. Е., Сидорова Г.М. Сучасний діловий документ : зразки найважливіших документів українською мовою – Київ : Техніка, 1992.
14. Сагач Г.М. Похвальне красномовство. – Київ, 1996.
15. Сагач Г.М. Золотослів. – Київ, 1993.